

Πεζογραφία

Η απύσχα παρουσία των εκλιπόντων

«...Σκέφτομαι ότι όπως κάποια αστέρια έπαισαν πεθαίνοντας να αποτελούνται από ύλη, έτσι και οι νεκροί/έχουν πάψει να αποτελούνται από σάρκα, αίμα, μύς, οστά/κι ωστόσο η απουσία τους, οριστική, καθολική, αμετάκλητη/είναι συχνά μια συγκρατημένη παρουσία./Έχουν πάψει να βρίσκονται στο σπίτι, στη δουλειά, στον πόλεμο, στον αέρα/είναι απλωμένοι παντού, σε όλους τους χρόνους».

Αναζητώντας τον πατέρα

Ένας γιος βαδίζει στα βήματα της μνήμης επιστρέφοντας στα **άγρια χρόνια της Κατοχής και του Εμφυλίου** στο Αργίριο

ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΙΝΗΣ ΚΟΥΖΕΛΗ

Αθήνα, Δεκέμβριος του 1943. Ένας Αργινιώτης αναζητεί με αγωνία επαφές και τρόπους να απελευθερώσει τον αδερφό της γυναίκας του από τα χέρια των Γερμανών. Τον λένε Νίκο Μαγκλίνη, τέως υπάλληλος τραπεζίτης και νυν εμπορικός αντιπρόσωπος λιπασιμάτων, με τρία παιδιά. Ο γυναικάδερφός του, ο Γιώργος Μπαίλιος, είναι επίσης φίλος και συνέταγος. Ο Γιώργος είναι οργανωμένος στο ΕΑΜ. Ο Νίκος πάλι είχε ένα σύντομο πέρασμα απ' τον ΕΔΕΣ, αρχές του 1943. Τι κι αν μοιάζουν τώρα αντίπαλα στρατόπεδα, μια οικογένεια ήταν, στο ίδιο τραπέζι τρώγων. Καθώς σχηματίζεται το μεγάλο ψηφιδωτό της Ιστορίας, ο δημοσιογράφος και συγγραφέας **Ηλίας Μαγκλίνης** εστιάζει το βλέμμα σε ψηφίδες του, σε ανθρώπινες μικροϊστορίες της οικογένειάς του, στο τέταρτο βιβλίο του με τίτλο **Είμαι όσα έχω ξεχάσει** (Μεταίχμιο, 2019).

Στο σφαγείο της Κατοχής και του Εμφυλίου
 Ο Νίκος Μαγκλίνης είναι ο παππούς του. Πολέμησε στη Μικρασία και γύρισε στο σπίτι του ύστερα από τέσσερα χρόνια. «Τι βλέπουν άραγε τα μάτια του εκεί χάρμο; Τι χρειάζεται να κάνει για να επιζήσει». Εκείνη την εποχή δεν υπάρχουν περιθώρια για εσωτερικές αγωνίες και ψυχικά τραύματα, «ένας άντρας πρέπει να κάνει αυτό που ένας άντρας πρέπει να κάνει»: δουλειά, κι ύστερα γάμος, παιδιά, υποχρεώσεις. Ωσπου η ζωή του Νίκου κόβεται βίαια από το χέρι ενός εκτελεστή της ΟΠΛΑ, τον Ιανουάριο του 1944, στον δρόμο, καθώς αγοράζει πορτοκάλια. Η δολοφονία, όπως τη μεταφέρει δημοσίευμα του τοπικού Τύπου, θυμίζει σκηνή του κινηματογραφικού *Νονού*, τον *Μάρλον Μπράντο* να

σφαιρίζεται χτυπημένος ποσόπλατα την ώρα που διαλέγει πορτοκάλια. Μετά ξεσπάει η Κόλαση κι ένα αχόρταγο λουτρό αίματος και εκδίκασης με ηθικό και φυσικό αουτοργό τον ως τότε φιλήσυχο γιο του Μάικλ Κορλεόνη. Ο μοναχογιός του Νίκου, ο Κώστας, θα αντιδράσει διαφορετικά. Ατενίζοντας τον πατέρα του νεκρό χάνεται στο κενό, βυθίζεται σε μια ατέρμονη σκοτεινιά και αναζητεί λύτρωση στη φυγή και στον κίνδυνο. Μπαίνει στη Σχολή Ικάρων, γίνεται πύλοτος, εκπαιδεύεται στην Αμερική, πετάει με αεροσκάφη στο Γκραν Κάνιον και στην έρημο της Αριζόνας, υπηρετεί στον πόλεμο της Κορέας. Ένας άνθρωπος διαρκώς φευγαλέος, άπιστος.

Αυτοβιογραφική αφήγηση
 Χρόνια αργότερα, ο δικός του γιος, ο Ηλίας, προσπαθεί να κατανοήσει τον απόμακρο και βαρύ πατέρα του, άρρωστο πια από καρκίνο, τον πατέρα που δεν επιχείρησε να προστατέψει τους γιους του από τη σκληρότητα της μάνας τους. Αρχίζει, στη βάση μιας ψυχαναλυτικής λογικής και μιας γενεαλογικής περιέργειας, με την ανασύσταση της παιδικής ηλικίας του πατέρα για να καταλήξει στο τραύμα της δολοφονίας του παππού και στην επίδρασή του στην οικογένεια. Ψάχνει φωτογραφίες καταχλωμασμένες στα βαθιά συρτάρια των κινεζικών ντουλαπιών του πατρικού σπιτιού, μιλάει με συγγενείς, αντικαθιστά τις σιωπές του πατέρα του με τις ζωηρές αναμνήσεις της θεάς του της Δώρας, ερευνά αρχεία, ταξιδεύει για να συναντήσει μάρτυρες των γεγονότων. Ένα χρονικό του Ζήση Σκάρου, στρατιωτικά ημερολόγια και ιστορικές μελέτες, όλα επιστρατεύονται για τη συμπλήρωση της εικόνας. Σπαράγματα αλληλογραφίας, αποκόμματα εφημερίδων, τριμμένα χάρτινα κεμήλια

ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ
Είμαι όσα έχω ξεχάσει
 Μια αληθινή ιστορία
 Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2019, σελ. 264, τιμή 14,40 ευρώ

Ο Ηλίας Μαγκλίνης

που φυλάσσει η Δώρα παρατίθενται αυτούσια σ' αυτό το βιβλίο που έχει τον υπότιτλο «Μια αληθινή ιστορία».

Συλλογικό και ατομικό πένθος

Γράφοντας ένα παρόμοιο βιβλίο, τους *Χαμένους* (2006), ο Αμερικανοεβραίος **Ντάνιελ Μέντελσον** θέλησε να κάνει κατανοητή, χειροπιαστή την ιστορία του Ολοκαυτώματος αφηγόμενος την εκτέλεση έξι μελών της δικής του οικογένειας. Αντίστοιχα, ο βρετανός ιστορικός **Μαρκ Μαζάουερ** αφηγήθηκε η σκοτεινή Ιστορία της Ευρώπης του 20ού αιώνα μέσα από τις μετακινήσεις και τις περιπέτειες των δικών του. Το *Είμαι όσα έχω ξεχάσει* του Μαγκλίνης συγγενεύει τεχνολογικά με τα παραπάνω και εγγράφεται σε αυτή την αφηγηματική παράδοση που φαίνεται ότι κερδίζει έδαφος. Ρεπορτάζ, αυτοβιογραφική αφήγηση, βιογραφία, δοκίμιο, μυθολογία και πραγματικότητα συμπλέκονται στην εξιστόρηση αυτής της έρευνας, σ' αυτό το τρίπτυχο οικογενειακό χρονικό που διακόπεται από σύντομα λυρικά και αναστοχαστικά εντερμέδια ποιητικής ποιότητας, όπου από το παρόν ο **συγγραφέας** απεικονίζεται με λόγο συγκινησιακά θερμότερο στον νεκρό πια πατέρα του. Ωστόσο, ο Μαγκλίνης δεν είναι ο συνήθης απόγονος τρίτης γενιάς που διερευνά την επενέργεια της Ιστορίας στις ζωές των ανθρώπων. Παρότι η γαλανόλευκη που τυλίγει το φέρετρό του πατέρα του αισθάνεται πως τυλίγει μια ολόκληρη χώρα, εκείνος δεν ζητεί απαντήσεις σε βασανιστικά εθικά ερωτήματα. Τι έκαναν οι Έλληνες στη Μικρασία, τι έκαναν η ΟΠΛΑ και οι Ταγματασφαλίτες στο Αργίριο της Κατοχής και του Εμφυλίου, ποιο ήταν οι καλοί και ποιο οι κακοί. Δεν γυρεύει καν δικαίωση για το παλιό φονικό. Τον πατέρα του αναζητεί, που «ήταν καλός στο να φεύγει, να αναχωρεί, να χάνεται, να πετάει». Αυτών των διαφεύγοντα πατέρα προσπαθεί να πλησιάσει «μέσω των ιστοριών/μέσω των νεκρών/μέσω των φόνων/μέσω των κομητών/των όπλων και των αεροσκαφών...». Κομήτες, όπλα και αεροσκάφη, τολμηροί ιπτάμενοι χειριστές και γοητευτικοί καρδιοκατακτητές, ένας κόσμος χαρακτηριστικά «ανδρικό» είναι ο κόσμος του Μαγκλίνης από το πρώτο μυθιστόρημα, το *Σώμα με σώμα* (Πόλις, 2005), ως τη νοβέλα *Η ανάκριση* (Κέδρος, 2008) και τη βραβευμένη μυθιστορηματική *Πρωινή γαλήνη* (2015). Εδώ, σ' αυτό το ωριμότερο αφηγηματικά και εκφραστικά έργο της λογοτεχνικής του διαδρομής, τα πρόσωπα που έχουν εμπνεύσει τον κόσμο αυτόν πρωταγωνιστούν χωρίς προσοψεία, αποκαλύπτοντας το συνεκτικό νήμα των τεσσάρων βιβλίων: τη διαχείριση του διγενειακού πένθους και τη συμφιλίωση με τον πιο δεδομένο άνθρωπο της ζωής του, «ο οποίος όμως δεν υπήρξε ποτέ δεδομένος/κι εσύ άρνησες πολύ να το καταλάβεις».

Ο τίτλος του βιβλίου, αμφίσημος, δίνει περιθώρια σε διαφορετικές ερμηνείες, που ενθαρρύνει σε σημεία η εκτενής περισυλλογή για τη μνήμη με τα εργαλεία των αποπροφυκικών: η πληροφορία που καταπίνει μια μαύρη τρύπα δεν κρύβεται για πάντα από το δικό μας σίμpanos. Διασκορπισμένη στην απεραιτότητα του σίμpanos, η μνήμη διατηρείται και επιμένει. Αυτό που είμαστε εμπειριέει ό,τι ξεχασμένο κάποτε υπήρξε. Από την άλλη, «λίγη λήθη μας προστατεύει από την τρέλα. Μονάχα θραύσματα θυμόμαστε από έναν εμφύλιο πόλεμο είτε από έναν ανοκκληρώτο έρωτα». Κι έτσι τώρα μπορούμε να υπάρξουμε.

Ρεπορτάζ, αυτοβιογραφική αφήγηση, βιογραφία, δοκίμιο, μυθολογία και πραγματικότητα συμπλέκονται σε αυτό το τρίπτυχο οικογενειακό χρονικό

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ